

Tanja Brešan Ančić
Split

Klara Žaja
Split

TVORBENI OBRASCI U SUVREMENOM SPLITSKOM GOVORU¹

UDK 811.163.42'282.2(497.583Split)“20“

Rukopis primljen za tisak 3. 9. 2025.

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

U ovom će se radu prikazati najčešći tvorbeni obrasci u mlađe populacije govornika suvremenoga splitskog govora. U istraživanju su korištene metode konverzacijske analize te je proveden intervju kojim se ispituju tvorbeni obrasci i njihova značenja te emfatička vrijednost novotvorenica i tvorbenoga sredstva. Cilj je istraživanja uočiti kako mlađe generacije sudjeluju u stvaranju splitskoga suvremenog leksika prilagođavajući ga urbanoj i neformalnoj komunikaciji koja se danas odvija usmenim putem i putem društvenih mreža. Takvi kanali nužno zahtijevaju ekonomičnost i kreativnost kakvu pisana forma do sada nije njegovala, a očekuje se da će se tvorbeni postupci više usmjeriti k stapanju i rezanju te elementima jezičnoga posuđivanja. Istraživanje je potvrdilo kako u suvremenome splitskom govoru dominiraju tvorbeni postupci poput sufiksacije, ali i primjeri skraćivanja.

Ključne riječi: tvorba riječi; tvorbeni načini; splitski govor; govor mladih.

¹ Ovaj je rad izmijenjena inačica završnoga rada *Tvorba riječi u govoru splitskih studenata*, obranjenoga 2024. godine na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Splitu na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost.

1. UVOD

Tvorba riječi bolje od ostalih jezičnih disciplina može prikazati dinamičnost i elastičnost koju jezik posjeduje. Ta su jezična obilježja rezultat potrebe za međusobnom razumljivošću, ali i težnje da se u govoru bude što inovativniji, dosjetljiviji i kreativniji (Mikić Čolić, 2021: 11). Iako tvorba riječi po svojoj naravi kolidira s mnogim jezičnim disciplinama, morfologijom, sintaksom, etimologijom i drugima, njezin semantički aspekt, koji je nužno usmjerava na izvanjezično, čini je iznimno otvorenom jezičnom disciplinom, pogodnom za svekolika istraživanja, a posebice ona korpusna. U ovome će se radu analizirati tvorbeni obrasci zabilježeni u suvremenome splitskom govoru mlađega naraštaja, odnosno raspravljat će se o tvorbenim oblicima zabilježenima u komunikaciji splitskih studenata.

Komunikacija se može definirati kao proces »prijenosa i razmjene informacija, signala, poruka i podataka« (Malović, 2014: 43), što čini neizostavan segment svakodnevnoga života. Komunikacija među mladim naraštajima bitno je obilježena digitalnim dobom i novim komunikacijskim kanalima (Grbac, 2014: 207), koji uključuju komunikaciju putem društvenih mreža, alata za komunikaciju temeljenih na virtualnom svijetu koji se sastoje od različitih kanala elektroničkih ili posredovanih tehnologija koje olakšavaju interakciju među ljudima unutar kiberprostora (Nwala i Tamunobelem, 2019: 9).

Suvremeni vidovi komunikacije, a posebno oni koji se odvijaju među mlađom populacijom sve su više okrenuti pametnim telefonima i računalima. Takav format kraćih forma dijelom zatire granicu između pisane i govorene forme. Naime, pisane poruke u novim medijima poput društvenih mreža (Instagram, Tik-Tok, WhatsApp i druge) dobivaju obilježja usmenoga govora tipična za slobodni stil usmene komunikacije (Filipan-Žignić, 2012). Takav izričaj vrlo je često emotivno obojen, obilježen upotrebom određene vrste gramatičkih konstrukcija, slenga, žargona ili kratica (Crystal, 2004: 147) te ga odlikuje slobodnija forma nego je to slučaj u drugih tipova pisane komunikacije. Upravo takav prijelaz iz odnosa »oči u oči« na pametne telefone i društvene mreže rezultira reduciranjem količine prenesenoga sadržaja, ali i smanjivanjem afektivnosti samoga diskursa. S obzirom na globalizacijske procese, komunikacija među mladima nužno uključuje i snažan utjecaj stranoga jezika, u ovome slučaju engleskoga, što uvodi i nove tvorbenne elemente i postupke u naš sustav.

Komunikacija kojom ćemo se baviti u ovome radu ulazi u okvire razgovornoga stila, odnosno bliskoga pojma, govorenoga jezika. Razgovorni je stil do sada bilo teško jednoznačno definirati. Naime, linearna klasifikacija funkcionalnih stilova, naslijeđena još iz strukturalističkih vremena, temeljila se na polifunktionalnosti jezika, odnosno funkcionalnim stilovima kao realizacijama standardnoga jezika.

Jasno je da su se administrativni, publicistički i znanstveni stil još i mogli uklopili u zadani okvir, kao i postaviti u suodnos sa standardnojezičnom normom, a razgovorni i književnoumjetnički stil kao vrlo otvoreni i strukturno slobodni stilovi teško su mogli biti jasno definirani. Pristup stilovima u kontekstu privatnoga i javnoga diskursa (Badurina, 2008: 119) olakšava poimanje odnosa funkcionalnih stilova prema standardnome jeziku i njegovoj normi, odnosno može lakše pojasniti slobodan pristup standardnojezičnoj normi koji određeni stilovi njeguju. U drugoj se polovici 20. stoljeća na američkome kontinentu razvija drukčija praksa koja je pozornije pristupala govorenomu jeziku, odnosno jeziku u akciji u (usmenoj) komunikaciji (Badurina, 2008: 142).

Razgovorni stil predstavlja stil svakodnevnne komunikacije koji karakterizira jednostavnost, nepripremljenost, spontanost, neslužbenost te opuštenost (Bijelić, 2009). No, kompleksnost jezičnih realizacija omogućuje to da i razgovorni stil postaje podložan daljnjim klasifikacijama, podjelama i usporedbama sa sličnim diskursima. Ono što razlikuje razgovorni stil i govoreni jezik jest medij. Naime, razgovorni se stil upotrebljava i u usmenoj i u pisanoj komunikaciji (primjer su za to društvene mreže, elektronička pošta, forumi, komentari i dr.), a spontani govoreni jezik pak nastaje u danom trenutku (Mello, 2014: 28) te se odvija interakcijom lica u lice (Ghasemi i Jahroni, 2014: 151).

Govor mladih često se vezuje za pojam žargona te njemu bliskih pojmova, slenga i šatrovačkoga govora, o čijim su definicijama i razgraničenjima razjedinjeni čak i jezikoslovci. Sva tri naziva označuju govore užih skupina koji se razlikuju od standardnoga jezika i dijalekta te su mnogo slobodniji i agresivniji od ostalih tipova jezika i govora (Sabljak, 1981: 5). Upravo je zbog djelomičnoga preklapanja u definiciji, nužno naglasiti kako žargon označuje govor otvorenijih društvenih skupina poput znanstvenika, obrtnika, umjetnika i sl., a sleng je govor zatvorenijih skupina, kao što su zatvorenici, kriminalci i hipiji (Menac, 1996: 425). Šatrovački je govor pritom izdvojen i od žargona i od standarda. Sabljak (1981: 5–6) navodi kako je on u početku označavao strogo zatvaranje pripadnika grupe koji su stvarali svoj rječnički sustav i tvorbu te se neprestano težilo bogaćenju tvorbenoga sustava i očuvanju tajnosti govora.

U klasifikaciji neknjiževnih idioma, a govoreći o jeziku koji će se analizirati u ovome radu, najviše ćemo se približiti definiciji Ewe Kapele koja definira sleng, odnosno govor određene društvene skupine kao »živi jezik« u funkciji sociolekta kojim se služi skupina mladeži (Kapela, 2008: 95 prema Pintarić, 2010: 91).

U ovo će se istraživanje uključiti i nekoliko primjera, u poglavlju o skraćenicama, zabilježenih u pisanoj komunikaciji putem WhatsApp-a. S obzirom na to da se ovaj rad bavi tvorbom riječi, vjerujemo kako činjenica da je riječ o pisanoj neformalnoj komunikaciji, a ne govorenoj, neće utjecati na rezultate istraživanja.

2. SUVREMENI SPLITSKI GOVOR

Iako je splitski govor do sada vrlo detaljno opisan s različitih aspekata te mu se posvetio velik broj redaka², umnogome ta su djela posvećena analizi diskursa određenoga autora ili čakavskim dijalektnim obilježjima koja je splitski govor nekoć posjedovao. Ipak, suvremene globalizacijske tendencije rezultirale su time da splitski govor danas gubi obilježja koja su stariji govornici čuvali, a koja su, srećom, u spomenutim radovima i sačuvana.

U ovome radu splitskom će se govoru pristupiti kao, za sada, vrlo heterogenomu sustavu koji je obilježen supostojanjem elemenata dijalekta i standarda te tako postaje zaseban idiom (Badurina i Matešić, 2008), stoga suvremeni splitski govor ne možemo promatrati isključivo u okviru dijalektne okosnice koja dijelom još postoji. Naime, istraživanja jezičnih varijacija unutar pojedinoga dijalektološkoga područja oslanjaju se ne samo na istraživanja koegzistencije dvaju ili više dijalekata ili na slučajnu upotrebu alternativnih oblika određenog dijalekta već i na ono što Labov naziva »strukturiranom heterogenošću« (Mesthrie, 2009: 75). Odnosno, uočava se međudjelovanje društvenih i jezičnih odrednica određenih jezičnih izmjena (Mesthrie, 2009: 75). Također, treba navesti kako je u Splitu, a tako je i u ostalim većim gradovima na djelu tzv. urbanizacija u jeziku, odnosno postupak u kojem se zajednica, koja je podrijetlom uvelike raznolika, počinje vertikalno diferencirati u društvenome smislu. Odatle i podjele u jeziku na one govore koji su prestižniji, ugledniji, a ponekad i pomodniji (Badurina i Matešić, 2008: 114).

Uza sve to, potrebno je navesti kako je Split u posljednjih pedeset godina doživio velike promjene u sastavu stanovništva te se prostorno spojio s Kaštelima i Trogirom na zapadu te Omišem na istoku. Također, ne možemo zanemariti ni period doseljavanja iz Dalmatinske zagore 6-ih i 70-ih godina 20. stoljeća, točnije u međupopisnome razdoblju 1961. – 1971. godine, kada je doselilo 39846 ljudi (Klempić, 2004: 107). Sve navedeno pokazuje kako je splitski govor u 21. stoljeću rezultat velikih sociolingvističkih turbulencija te se ne može govoriti o sustavu koji je postojao početkom ili sredinom 20. stoljeća.

² Izdvojili bismo ovdje članke i monografije Dunje Jutronić, Thomasa F. Magnera, Radovana Vidovića, Petrislava Petrića, Mire Menac Mihalić, Antice Menac, Marijane Tomelić Ćurlin, Anite Runjić-Stoilove, Filipa Galovića, Josipa Lasića i drugih. Ipak, mahom takvi radovi tematiziraju jezik poznatijih splitskih pisaca i govornika: Smoje, Uvodića Spličanina, Trumbića ili opisuju toponomastičke fenomene pa u okviru toga opisuju i splitski govor, odnosno ona dijalektalna obilježja koja posjeduje, i to najčešće iz dijakronijske perspektive.

3. TVORBENI POSTUPCI

Pregled literature koja se bavi tvorbom riječi pokazuje kako se klasifikacija tvorbenih načina uvelike razlikuje. Babić navodi da postoje dva osnovna tvorbeni načina: izvođenje i slaganje te ih razlikuje s obzirom na broj osnova koje sudjeluju u tvorbi. Ovisno o broju osnova koje sudjeluju u tvorbi, razlikujemo izvođenje i slaganje (Babić, 2002: 38). S obzirom na to da Babić u slaganja uvrštava i prefiksalsnu i prefiksalsno-sufiksalsnu tvorbu (Babić, 2002: 49)³, a, primjerice, *Hrvatska gramatika* (Barić, 2005: 293) smješta ih u izvođenje, s čime se slaže i većina drugih autora⁴, jasno je kako su tijekom godina postojala vrlo jasna neslaganja među autorima o klasifikaciji tvorbenih načina.

Osim tvorbenih načina koji u središte interesa stavljaju gramatičke procese koji dovode do nastanka nove riječi, u novije se vrijeme interes usmjerava i na semantičke procese, odnosno priznavanje semantičke motivacije u nastanku riječi (Mikić Čolić, 2021: 88), što je u tradicionalnim istraživanjima bilo zanemareno. Glavna zadaća tvorbe riječi proučavanje je elemenata i procesa formiranja leksema od podleksemskih elemenata koji mogu, iskorištavajući postojeće lekseme, tvoriti novu leksičku jedinicu (Mikić Čolić 2021: 59).

S obzirom na to da je jedan od ciljeva ovoga rada usmjeriti se na lekseme koji su dominantno obilježje generacije splitskih studenata, mahom ćemo se fokusirati na neologizme. Jasno, pri definiciji neologizma važno je navesti da je svaka riječ u nekom trenutku bila nova riječ (Mikić Čolić, 2021: 17), što u jednu ruku i otežava ovo istraživanje. Naime, postavlja se pitanje kako će se napraviti razlika među novotvorenicama koje su rezultat jezičnoga stvaranja generacije rođene početkom 2000-tih i onih starijih. U tu svrhu, provedeno je istraživanje koje je išlo u smjeru prepoznavanja i upotrebe pojedinih leksema u ispitanika rođenih početkom 90-ih i početkom 80-ih godina 20. stoljeća, o čemu će biti riječi u poglavlju o metodologiji istraživanja.

Brojnost definicija neologizma u suvremenoj literaturi sugerira da će u tim definicijama biti i snažnih razilaženja.⁵ Stoga ćemo se u ovome radu prikloniti kronološkomu⁶ kriteriju, odnosno jedinom stalnom kriteriju: riječ je neologizam dok

³ Kriterij razlikovanja izvođenja i slaganja koji Babić postavlja u *Tvorbi riječi*, proizlazi iz njegova shvaćanja prefiksa kao prijedloga ili niječnice (Mikić Čolić, 2021: 58).

⁴ Detaljan se prikaz klasifikacije tvorbenih načina može pronaći u monografiji *Neologizmi u hrvatskome jeziku* (2021.) Ane Mikić Čolić.

⁵ Ponovno upućujemo na izvrsnu klasifikaciju neologizama i različitih teorijskih pristupa u knjizi Ane Mikić Čolić *Neologizmi u hrvatskom jeziku* (2021.).

⁶ Muhvić-Dimanovski (2005: 61) ističe vremenski aspekt kao jedan od problema u određivanju neologizama jer novost u jednome jeziku ne mora označavati novost u kojemu drugom jeziku, i obrnuto. U to ubraja i generacijske razlike jer se leksemi koje su stariji

se još osjeća njezina svježina i novost (Mikić Čolić, 2021: 19). Mlade osobe imaju najveću tendenciju za stvaranjem neologizama jer se svakodnevno susreću s novim pojmovima koje je potrebno imenovati. Osim susretanja sa sve većim brojem novih predmeta i pojava, razlog stvaranju neologizama jest težnja za jezičnom ekonomijom te davanje ekspresivnoga tona postojećim izrazima. Kao što Mikić Čolić (2021: 47) ističe, teško je predvidjeti hoće li se neka riječ proširiti na razini opće uporabe te, ako se to dogodi, koliko će se dugo zadržati na toj razini.

Primijenimo li navedeni teorijski okvir na suvremeni govor, a prema istraživanju Ane Mikić Čolić (2018: 232–237), u hrvatskome žargonu najzastupljeniji je postupak skraćivanje (79 %), potom sufiksacija (17 %) i proširivanje (4 %). Pod skraćivanjem ubraja stapanje, univerbizaciju, skraćivanje višesložnih riječi te tvorbu skraćenica. Stapanje je najčešći način skraćivanja riječi u žargonu, čak 40 %, nakon koje slijedi univerbizacija koja čini 26 % riječi nastalih skraćivanjem.

Usporedba s podatcima prikupljenima u ovom istraživanju pokazuje sličnu tendenciju u splitskome govoru, gdje skraćivanje također dominira, ali u nešto manjoj mjeri – s udjelom od 54 %. Sufiksacija je pritom zastupljena u 39 % primjera, a prefiksacija i analoška tvorba prisutne su u 3 % slučajeva. Gledano unutar skupine skraćivanja, najčešći je oblik skraćivanje višesložnih riječi (52 %), slijede skraćenice i rezanje (36 %), potom univerbizacija, odnosno skraćivanje višečlanih riječi (7 %) te stapanje, koje se pojavljuje u svega 5 % primjera skraćivanja.

Neologizme možemo podijeliti na formalne i semantičke, pri čemu formalni predstavljaju one koji su rezultat tvorbenih postupaka, a semantički predstavljaju one značenjskoga širenja. Razlika između denominativnih i stilističkih neologizama temelji se na razlozima nastanka. Naime, denominativni u jezik ulaze iz komunikacijskih razloga, a stilistički preko određenih književnih djela (Mikić Čolić, 2021: 21). U ovome ćemo se radu fokusirati na formalne i denominativne neologizme, a s obzirom na podrijetlo, pretpostavljamo da će većina neologizama pripadati onima koji u sebi sadrže stranu sastavnicu, i to, naravno, engleskoga podrijetla.

4. METODOLOGIJA RADA I CILJEVI

U radu će se analizirati korpus tvorenic zabilježenih u pisanoj i usmenoj komunikaciji splitskih studenata. Za potrebe ovoga istraživanja odabrani su oni studenti koji su rođeni i čitav život žive u Splitu. Sudjelovalo je 35 studenata, a istraži-

govornici upotrebljavali više ne upotrebljavaju, a nove razumiju samo mlađe generacije. Stoga je pojava neologizama u jeziku vrlo važna jer nam daje uvid u to kako se jezik mijenja tijekom povijesti.

vanje je provedeno tijekom kolovoza 2024. godine te tijekom lipnja i srpnja 2025. godine. S obzirom na to da je riječ o demografskoj skupini rođenih između 2000. i 2005. godine, očekivalo se mnoštvo novotvorenica i elemenata suvremenijih tvorbenih načina poput stapanja, ali i jakoga utjecaja engleskoga jezika u vidu stranih sufiksa, miješanja strane osnove i hrvatskoga sufiksa i drugo, a građa za istraživanje prikupljena je konverzacijskom analizom. Skupina studenata nije bila svjesna da ispitivač snima njihov razgovor te je pisana privola zatražena nakon konverzacije. Takva je metoda jedina moguća u ovakvu tipu istraživanja jer bi otkrivanje ispitivača nužno uvjetovalo promjene u govoru te on kao takav ne bi više bio autentičan. Ispitanici su također samostalno pregledali svoje poruke i popisali skraćenicice koje upotrebljavaju. U svrhu potvrde rezultata istraživanja, a nakon provedenoga istraživanja, ispitanici su sudjelovali u ispitivanju o značenju sufiksa, odnosno o značenjskoj obojenosti (deminutivnost, augmentativnost, pejorativnost) pojedinoga sufiksa ili tvorbenoga obrasca.

Budući da je većina riječi o kojima se u radu govori općepoznatoga značenja, u zagradama su se dopisala značenja samo onih riječi za koje se pretpostavilo da su nešto specifičnijega i manje poznatoga značenja.

5. TVORBENI OBRASCI U SUVREMENOME SPLITSKOM GOVORU

5.1. SUFIKSALNA TVORBA

U hrvatskome standardnom jeziku sufiksalna se tvorba smatra najplodnijom. U ovome će se dijelu prikazati najplodniji sufiksi u suvremenome splitskom govoru te će se njihova značenja prikazati s obzirom na njegova sintaktička i semantička obilježja (Mikić Čolić, 2021: 119).

Sufiks *-ača*

Sufiks *-ača* jedan je od takozvanih »četiriju ženskih sufiksa«, kako ih Bugarski (2003: 97) naziva uz sufikse *-uša*, *-ulja* i *-ara*. U zabilježenim se slučajevima sufiks javlja u imenica nastalima od pridjeva ili glagola te ima izrazito pejorativno značenje: *blesača*, *glupača*, *ludača*, *lapača*, *šupljača*, *udavača*, *ženturača*. Zabilježen je i u imenice *mlikača* koja označuje kavu s mnogo mlijeka.

Sufiksi *-(a)čina/-čina*

U suvremenome splitskom govoru bilježi se velik broj tvorenica tvorenih sufiksima *-čina* i *-(a)čina*. Sufiks *-(a)čina* dodaje se glagolskim osnovama, a takve

imenice imaju izrazito augmentativno značenje. Ekspresivni ton sufiksa dolazi do jačega izražaja u starijim ili novijim žargonskim tvorenicama deverbativnoga gramatičkog obrasca (Bugarski, 2003: 61–62). U istraživanju zabilježeni su primjeri poput: *lokačina* i *izbijačina* (u kontekstu pretjerivanja u alkoholu), *plivačina*⁷, *prepisivačina*, *žderačina*, *sprdačina*, *seljačina*, *muškarčina*.

Sufiks *-čina* također nosi izrazito augmentativno značenje. U splitskome se govoru, a tako je i u standardu, dodaje na imeničke osnove, i to one koje završavaju zvonačnicima (Babić, 2002: 263). Među splitskim su neologizmima zabilježeni sljedeći: *topčina*⁸ (‘vrlo pozitivno iskustvo’), *debilčina*⁹, *vinčina*, *mračina*, *lolčina* (‘iznimno smiješno iskustvo’, izvedenica od LOL – eng. *laugh out loud*), *sprdačina*, *žderačina* i *štekerčina* (‘osoba koja se ulizuje’).

Sufiks *-ancija*

Iako Babić navodi da sufiks *-ancija* ima šaljivo ili pogrдно značenje (Babić, 2002: 229), u kontekstu splitskoga govora zabilježen je samo u šaljivoj inačici. Naime, riječ je o tvorenicama koje imaju mahom glagolske osnove poput *uživancija*, *zezancija*, *zafkancija*, *sprdancija* i *žderancija*, a koje imaju mnogo manju pejorativnu obojenost od sličnih tvorenica poput *sprdačina* ili *žderačina*. Sufiks *-ancija* u splitskome se govoru češće rabi u kontekstu manje negativno obilježenih događaja, a sufiks *-čina* upotrebljava se za izražavanje snažnijega pejorativnog značenja.

Sufiks *-ara*

Sufiksom *-ara* tvore se riječi čija je osnovna riječ imenica. Iako se sufiks najčešće vezuje za označavanje lokaliteta (Babić, 2002: 139), među splitskim neologizmima nismo zabilježili takve primjere. Iako Babić navodi imenice u kojima se sufiksom *-ara* tvore elementi pejorativnosti, u splitskih je novotvorenica najčešće upravo pejorativno ili augmentativno značenje. Iznimku predstavlja riječ *gymara* (‘teretana’), za koju su ispitanici potvrdili da nema ni pejorativno ni augmentativno značenje, već je bez konotacija najčešće upotrebljavaju upravo članovi teretane. Sufiks *-ara* često se pojavljuje kao intenzifikator pa bilježimo uvećanice: *ledara* (‘velika hladnoća’), *gužvara* (‘velika gužva’), a u primjeru *bembara* (‘automobil marke BMW’) osjeća se snažno pejorativno značenje. Uz navedene, pejorativno značenje imaju i: *krindžara* (‘neugodna osoba’), *kidara* (‘mlada osoba djetinjasta

⁷ Zanimljivo je da se naziv javlja isključivo u kontekstu zatranosti poslom pri konobarenju.

⁸ Izrazi *top* i *topčina* u govoru mladih u Splitu univerzalni su za izražavanje različitih pozitivnih emocija te se sve više upotrebljavaju umjesto riječi *super*, *odlično*, *savršeno* i sl.

⁹ *Debil* i *debilčina* izrazito su pogrđni izrazi za osobu čije se ponašanje ne odobrava.

ponašanja'), *fej kara* ('lažna stvar ili osoba'), *spidara* ('droga *speed*' ili 'osoba koja konzumira *speed*'). Primjer *ludara* očituje se dvostrukim, također pejorativnim značenjem. Naime, može označavati osobu s psihičkim poteškoćama, ali i ustanovu za liječenje duševnih bolesti.

Sufiks *-aroš*

Još jedan sufiks sa snažnim pejorativnim značenjem jest i sufiks *-aroš*, kojim se u hrvatskome jeziku tvore imenice koje nastaju od glagolskih i imeničkih osnova (Babić, 2002: 358).

U govoru splitskih studenata zabilježeni su primjeri poput *žicaroš* ('osoba koja žica, moli za novac'), *spletkaroš*, *muktaroš* i *lovaroš*.

Sufiks *-aš*

Sufiks *-aš* jedan je od najplodnijih sufiksa kojim je moguća tvorba od imeničkih, glagolskih, pridjevskih, brojevnih i priložnih osnova (Babić, 2002: 132), premda je najčešći u tvorbi od imenica. Takav je slučaj i u analiziranome korpusu splitskih novotvorenica, gdje se javlja najčešće u imenica koje označuju vršitelja radnje, nositelja osobine ili pripadnika skupini prema različitim kriterijima (Mikić Čolić, 2021: 122). U splitskome se govoru najčešće javlja označujući nositelje stanja (uključujući i bolesti) poput: *koronaš*, *drogaš*, *psihaš*, ali i vršitelje radnje: *piciginaš* ('osoba koja igra picigin'), nositelja karakteristike: *cvikeraš* ('osoba koja nosi naočale'), *budalaš*, *lakrdijaš*, *komedijaš*, *domaš*¹⁰, ali i u drugih tipova imenica: *jahtaš*. Kada je riječ o osnovama za koje se vezuje, korpus pokazuje da se sufiks *-aš* najčešće vezuje za imeničke osnove kao u primjerima: *koronaš*, *drogaš*, *piciginaš*, *cvikeraš*, *budalaš* i *jahtaš* te jednom na pridjevnu osnovu: *mudrijaš*.

Sufiks *-ica*

Sufiks *-ica/-ice* jest, kako Babić (2002: 166) tvrdi, jedan od najplodnijih imeničkih sufiksa. Njime se imenice tvore od imenica, pridjeva, brojeva, glagola i priloга, a sudjeluje i u prefiksarno-sufiksnoj i složeno-sufiksnoj tvorbi (Babić, 2002: 67). U splitskome su govoru zabilježeni primjeri: *laganica* ('lagano'), *sigurica*

¹⁰ Osoba koja živi u domu (najčešće se odnosi na djecu koja žive bez roditeljske skrbi i djecu koja su u ustanovama za skrb o osobama s poteškoćama u ponašanju).

(‘sigurno’), *mulica*¹¹ (‘nestašna, neozbiljna djevojka’), *brutalica*¹², *ffakica* (‘osjećaj umora i bezvoljnosti’), *hudica* (‘majica s kapuljačom’).

Sufiksom *-ica* često se tvore umanjnice (Babić, 2002: 173) od drugih imenica kao u zabilježenom primjeru *ffakica* (od *ffaka*). Usto, zabilježena je i tvorba umanjnice od priloga. Tako *laganica*, *sigurica* i *brutalica* označuju smanjen intenzitet čega što je *lagano*, *sigurno* i *brutalno* (‘izvrsno, odlično’).

Sufiks *-uša*

U analiziranome su korpusu sufiksom *-uša* tvorene imenice nastale od drugih imenica poput *likuša* od *lik*, *sponzoruša*, šalteruša, *instagramuša*, *pederuša* (‘pojasna torbica’), *kavuša*, *pivuša*, *kretenuša*, ali i glagola poput *namiguša* (‘koketna osoba’, odnosno ona koja »namiguje«).

Treba naglasiti kako je sufiks *-uša*, a takvim se pokazao i sufiks *-ulja*, iznimno negativno obojen, odnosno koristi se u imenica koje izražavaju subjektivnost govornika. Pejorativnu narav sufiksa *-uša* posebice možemo potvrditi u imenice *likuša*, koja je iznimno negativno obojena, a osnovna riječ *lik* označuje bilo kakvu mušku osobu. Naime, u splitskome govoru imenica *lik* može se upotrebljavati i u negativnome, ali i iznimno pozitivnome kontekstu.

Sufiks *-ulja*

Sufiks *-ulja* zabilježen je u riječima šporkulja i *dronfulja*¹³, a iz prethodnih primjera (razmatrajući sufikse *-ača*, *-uša*, *-ulja*, *-ara*) možemo zaključiti da je njihovo značenje znatno intenzivnije (u većini slučajeva pogrdno) uzmemo li u obzir da se radi o sufiksima koji imenuju uglavnom ženske osobe. Nijedan od tih sufiksa nema istovrijednicu za muški rod, a ako i ima, možemo reći da je njihovo značenje znatno blaže u odnosu na imenice ženskoga roda. Načelno se, promatramo li do sada opisane tvorenice, može zaključiti kako su sufiksi za muški rod poput *-aš* ili *-aroš* manje emotivno obojeni od sufiksa za ženski rod, koji su mahom izrazito pejorativnoga karaktera.

¹¹ Zanimljivo je kako je u riječi *mulica* došlo do promjene značenja. U govornika rođenih 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća označavala je mladu djevojku ili djevojku bez roditeljske skrbi, a u generacije 80-ih i 90-ih neozbiljnu i nestašnu djevojku.

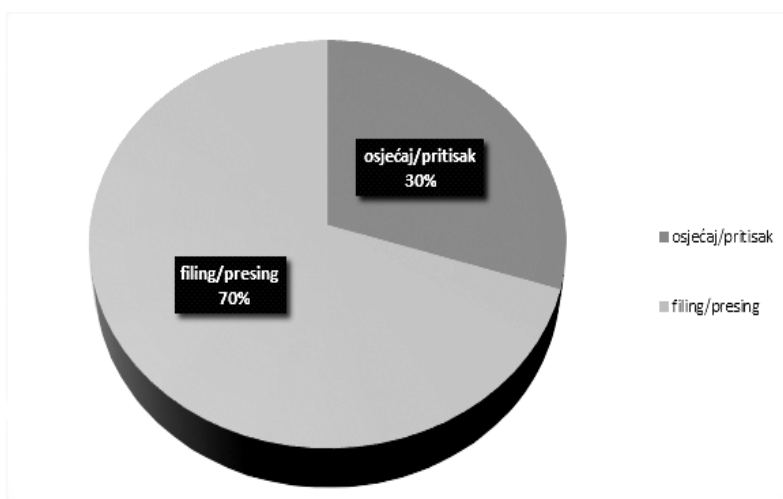
¹² *Brutalica* u splitskome govoru mladih označuje umanjnicu od priloga *brutalno*, u značenju ‘izvrsno, odlično’.

¹³ Riječ je o iznimno negativno obojenim riječima koje označuju osobe ženskoga spola nedolična ponašanja. Riječi su izvedene od pridjeva *šporak* (‘prljav’) i imenice *drolja*.

Sufiks *-ing*

S obzirom na to da je jezično posuđivanje u govoru mladih tema koja sve više postaje interesom istraživača, a obimom je preopširna da bi se o njoj pisalo samo kao jedno poglavlje, na ovome mjestu osvrnut ćemo se samo na dva postupka koja su se nametnula kao dominantna tijekom istraživanja. Naime, uočen je velik broj posuđenica tvorenih sufiksom *-ing*, poput *fling* ('osjećaj'), *miting* ('skup, sastanak'), *muving* ('događanje, zbivanje'), *čiling* ('odmaranje') *presing* ('pritisak'), za koji Bugarski (2003: 83) tvrdi da je bezbojan gramatički nastavak koji s vremenom u hrvatskome jeziku postaje jedan od simbola određenih aspekata modernoga života. Zanimljivo je kako u mladima postoji jasna tendencija zamjene hrvatskoga termina engleskim, posebice u imenicama *fling* i *presing*, što se pokazalo i anketom.

1. Upotrebljavate li češće hrvatsku ili englesku inačicu riječi *osjećaj* (*fling*) i *pritisak* (*presing*) u svakodnevnome govoru?

Drugi je tip posuđivanja stranih glagola kojima se dodaje hrvatski sufiks *-ati*. Ono što se pokazuje zanimljivim fenomenom koji zaslužuje zasebnu analizu jest činjenica da se općeprihvaćeni i uvriježeni glagoli poput *vidjeti* ili *svidati se* zamjenjuju engleskom istovrijednicom. Doduše, oni takvom zamjenom ne postaju istoznačnice, već dobivaju konotativno značenje. Istraživanje potvrđuje da glagol *sinati* ne znači samo vidjeti već uključuje i ignoriranje viđenoga, a glagolu *lajkati* širi se doseg značenja, koje ne uključuje samo društvene mreže (preko kojih je i ušao u sustav hrvatskoga jezika) već ulazi i u opći leksik.

Sufiks *-er*

Sufiks *-er* engleskoga je podrijetla te se vezuje na strane glagolske osnove (Mikić Čolić, 2021: 127), a tvorbenoga je literatura u načelu navodila kao sporedni sufiks iako se sve češće javlja¹⁴ u suvremenome leksiku.

U splitskom se govoru javlja u imenica koje su mahom izvedene od stranih glagolskih osnova poput: *kroner* (‘ovisnik’), *druker* (‘izdajica’), *štreber* (‘osoba koja mnogo uči’), *hejter* (‘mrzitelj’), uz iznimku imenica *gaser*¹⁵, *fušer* (‘osoba koja radi u fušu, protivno zakonu i propisima o zapošljavanju i oporezivanju’, ali i ‘osoba koja loše odrađuje posao’), *seljober* (‘neuka osoba bez manira’) i *darker*, koje imaju imeničku, odnosno pridjevsku osnovu. Iako literatura ne navodi emotivnu obojenost ovoga sufiksa, u splitskome je govoru mahom riječ o imenicama koje imaju negativno značenje.

5.2. PREFIKSALNA TVORBA

Prefiksalna je tvorba u hrvatskome jeziku rjeđa od sufiksalne (Barić, 1995: 332). Tako se i u ovome korpusu nisu zabilježile imenice nastale prefiksalsnom tvorbom, no neki od prefikasa iznimno su plodni u tvorbi pridjeva i priloga. Među njima izdvojiti ćemo prefiks *pre-*, koji je toliko zastupljen da ga se često upotrebljava i samostalno kako bi se izrazilo što vrlo pozitivno: *To mi je pre!*

U suvremenome smo splitskom govoru zabilježili primjere poput *predobro*, *presmišno*, *presavršeno*, *prestrašno*, *preloše* i druge.

Zanimljivo je kako nije zabilježeno da prefiks *pre-* mijenja značenje riječi. S tim u svezi, literatura češće navodi kako prefiks služi pojačavanju do najvećega stupnja (Babić, 2002: 500), no u splitskome govoru ipak služi i za promjenu značenja. Naime, pridjev *premoćan* često je korišten da bi se izrazilo da je što iznimno lijepo, primjerice *Patike su ti premoćne!*

Također, vrlo je često korišten izraz *prebolesno* u pozitivnome smislu, kada se želi izraziti kako je što iznimno dobro: *Izgledaš prebolesno! On ima prebolesnu majicu! Slušaj ovu prebolesnu priču!* i sl.

Prilog *predobro* univerzalan je prilikom izražavanja bilo kakve pozitivne emocije te zbog sužena vokabulara govornika služi kao zamjena za različite priloge i pridjeve kojima bi se što moglo opisati. Stoga, kad čujemo rečenicu poput *Na putovanju mi je bilo predobro!*, prilog *predobro* možemo tumačiti kao sinonim za prilo-

¹⁴ Potvrđuju to i istraživanja koja je provela Mikić Čoliću u knjizi *Neologizmi u hrvatskome jeziku* (2021.).

¹⁵ Termin *gaser* novija je pojava u splitskome govoru te označuje osobu koja voli brzu vožnju, ali i vrlo napadan stil života.

ge *uzbudljivo, zanimljivo, očaravajuće* i sl. Također, izraz *izgledati predobro* može značiti *izgledati lijepo, mladoliko, svježe, sretno, poletno, dotjerano* ili *zdravo*.

5.3. PREFIKSALNO-SUFIKSALNA TVORBA I SLAGANJA

Tvorbeni se način u kojemu istodobno djeluju prefiksalska i sufiksalska tvorba naziva prefiksarno-sufiksalska tvorba. Prema Bariću i suradnicima (1995: 296) tvorenice koje su nastale prefiksarno-sufiksalskom tvorbom najčešće su u tvorbenoj vezi s prijedložnim izrazom, što se da uočiti u preoblikama, npr. *doživotan* ('koji traje do kraja života').

U istraživanju nisu pronađeni primjeri s ovom vrstom tvorbe, što ne znači da ne postoje, ali sigurno je da nisu učestali i brojni poput riječi nastalih sufiksalskom tvorbom koja se pokazala vrlo plodnom u govoru mladih.

Primjeri slaganja također nisu zabilježeni u ovome istraživanju.

5.4. SKRAĆIVANJE

Skraćivanje riječi izvodi se stapanjem, univerbizacijom, skraćivanjem u kombinaciji sa sufiksacijom, rezanjem te tvorbom skraćenica (Mikić Čolić, 2018: 237). Suvremen način života nameće sve brže oblike komunikacije, pogotovo kad se radi o pisanoj komunikaciji. Razgovori u novije vrijeme postaju sve sažetiji te se neprestano tvore inovativni izrazi među kojima određeni izrazi vrlo brzo nestaju iz uporabe dok se velik broj zadrži u govoru mladih, ali i ostalih generacija. Riječi nastale skraćivanjem često ostavljaju intenzivniji dojam u slušatelja te se brže pamte i brže se šire među govornicima, stoga je ovaj tvorbeni način sve češći u svakodnevnome govoru mladih.

5.4.1. Stapanje

Stapanje je vrsta tvorbe riječi u kojoj se dvije ili više riječi stapaju tako da se sastavnice skrate ili djelomično preklape (Beliaeva, 2019a: 1–22). Takav je vid tvorbe strukturno iznimno raznolik pa se bilježi više tipova stolpljenica. Iako se u većini slučajeva kombiniraju dvije sastavnice: početni dio prve sastavnice te završni dio druge, npr. *dramedy* < *drama* + *comedy*, postoje i drukčiji primjeri koji se sastoje od triju ili više sastavnica: *Thankshallowistmas* < *Thanksgiving* + *Halloween* + *Christmas*, uključuju interpolaciju sastavnica: *prowebstinate* < *procrastinate* + *web*, kombiniraju završne dijelove obiju riječi: *frohawk* < *afro* + *Mohawk* ili pokazuju druge nekonvencionalne načine kombiniranja leksičkih jedinica, npr. *dubleksija* < *www* + *disleksija* (Balieva, 2019b: 1). Marković (2009: 232) pak navodi da se stapati mogu različiti dijelovi polazišnih riječi: početak i kraj, što ne isključuje mo-

gućnost da se jedna od polazišnih riječi uzme u cjelini (*cranapple* ← *cran-berry* ‘brusnica’ × *apple* ‘jabuka’), početak i početak (*sitcom* ← *sit-uation* × *com-edy*), dvije riječi prema zajedničkomu dijelu (*Californication* ← *Cali-forni-a* × *fornication* ‘blud, bludničenje’).

U hrvatskome su jeziku stopljenice zatupljene s vrlo malim postotkom od 1,6 udjela ukupnoga broja novih riječi (Mikić Čolić, 2021: 207) te se tvore od prvoga dijela prve i drugoga dijela druge riječi (*banka* + *automat* > *bankomat*), uključivanjem jedne ili obiju riječi u cijelosti u novu riječ, pri čemu može doći do glasovnoga preklapanja (*rad* + *alkoholičar* > *radoholičar*), i stopljenice u kojima je dio jedne riječi umetnut u drugu riječ koja ostaje netaknuta, kao što je slučaj u primjerima *filmozofija* i *knjigra* (Mikić Čolić, 2015: 25).

U primjerima zabilježenima u splitskome govoru, poput *bebiccino* (*beba* + *cappuccino*), *splitarije* (*Split* + *koještarije*), *shoppingholičar* (*shopping* + *alkoholičar*), *debilana*¹⁶ (*debil* + *pilana*), stopljenice nastaju tako da se prva riječ u cijelosti uključuje u novu riječ, a u primjerima šuškarije (*šuškati* + *koještarije*) i *doviđorno* (*doviđenja* + *buongiorno*) stopljenica nastaje od prvoga dijela prve i drugoga dijela druge riječi.

Stapanje se, zbog svoje atraktivnosti i velike zastupljenosti u medijskome diskursu, pojačano proučava u posljednje vrijeme te je zanimljivo primijetiti kako se određene pravilnosti u strukturi stopljenica zabilježene u stranim jezicima mogu primijeniti podjednako na hrvatski jezik i splitski govor. Tako se, primjerice, i ovdje potvrđuje da je kraća riječ uvijek na prvome mjestu u stopljenici, a granica između stopljeničkih dijelova uvijek je ona slogovna (Mikić Čolić, 2021: 211).

5.4.2. Univerbizacija ili skraćivanje višečlanih izraza

Uz stapanje, skraćivanje se u hrvatskome jeziku provodi i postupkom univerbizacije, odnosno skraćivanjem višečlanih izraza i sufiksacijom. Riječ je o postupku kojim se dobivaju leksemi muškoga roda od pojmova ženskoga roda, poput izraza *osnovnjak* (‘osnovna škola’), *okrugljak* (‘okrugla zgrada’) i *minimalac* (‘minimalna plaća’) (Pintarić, 2010: 95). No, Mikić Čolić (2021) zaključuje da nije nužno uvijek tako te bilježi primjere *pornjak* (‘pornografski film’), *zagrobnjak* (‘zagrobni život’) i *potkožnjak* (‘potkožni prišt’).

Neki od najčešćih sufiksa jesu *-njak* i *-ac*, što se potvrđuje i u splitskome govoru mladih pa bilježimo primjere: *neugodnjak* (‘neugodna situacija’), *crnjak* (‘sramotna situacija’), *lažnjak* (‘lažni proizvod’) i *finjak* (‘fina situacija’). Sufiks *-ac* najčešće

¹⁶ U značenju ‘idiotarija’.

se dodaje na latinsku pridjevsku osnovu (Mikić Čolić, 2021: 141) pa bilježimo: *depresivac* (‘depresivan čovjek’) i *agresivac* (‘agresivan čovjek’).

Budući da pridjeve *depresivan* ili *agresivan* uglavnom vezujemo za čovjeka, u ovoga oblika skraćivanja vrlo je jasno da je riječ *depresivac* nastala univerbiziranjem sintagme *depresivna osoba* kao i riječ *agresivac*. Iako Mikić Čolić (2021) taj tvorbeni način svrstava u univerbizaciju, navedene primjere možemo jednostavno promatrati kao rezultat sufiksalne tvorbe kao što tvrdi Babić (2002: 80). Prema Babiću (2002: 80–81), sufiksom *-(a)c* izvode se imenice od pridjeva kojima osnova završava zvonačnikom, posebno od pridjeva na *-v*. Od osnova na *-n*, sufiksom *-ac* izvedenice se pretežno tvore od trpnih pridjeva.

Sufiksom *-ka* tvori se *totalka* (‘totalna šteta’), a sufiksom *-a*: *koca* (‘Coca-Cola’).

5.4.3. Skraćivanje višesložnih riječi

Upravo se ovaj tvorbeni postupak pokazao kao iznimno plodan u splitskome govoru. Naime, ubrzanost komuniciranja dovodi do skraćivanja višesložnih riječi, ali i višesložnih riječi, stoga je popularnost ovoga tvorbenog postupka u govoru mladih i očekivana.

U tvorbi riječi muškoga roda skraćivanjem najplodniji su se pokazali sufiksi *-ić* i *-ač*:

– *mobić* (‘mobitel’), *hambić* (‘hamburger’), *psihić* (‘psiholog’), *dezić* (‘dezodorans’), *kolić* (‘kolokvij’), *Instić* (‘Instagram’), *šalić* (‘šalabahter’), *plejić* (‘playstation’), *flomić* (‘flomaster’), *motić* (‘motocikl’), *nogić* (‘nogomet’), *penzić* (‘penzioner’), *slajić* (‘sladoled’), *pozić* (‘pozdrav’), *faksić* (‘fakultet’), *restić* (‘restoran’), *kompić* (‘prijatelj, kolega’), *kišić* (‘kišobran’).

– *mobač* (‘mobitel’), *Instač* (‘Instagram’).

Navedeni primjeri, posebno oni tvoreni sufiksom *-ić*, potvrđuju tezu Mikić Čolić (2021: 143), koja navodi kako se taj sufiks udaljuje od svojega primarnog deminutivnog značenja jer se u ovome slučaju potvrđuje da većina navedenih primjera označuje značenjski neutralnu inačicu višesložne riječi. Jedino se u riječi *pozić* može raspravljati o deminutivnosti jer je nekoliko ispitanika potvrdilo da taj termin upotrebljavaju u smislu ‘slatkog i dopadljivog pozdrava’.

Skraćivanje sufiksom *-a*

Jedno od najizrazitijih obilježja splitskoga govora jest i skraćivanje višesložnih riječi sufiksom *-a* te je riječ o jednom od najčešćih tvorbenih postupaka:

bilja (‘bilježnica’), *prika* (‘prijatelj’), *preza* (‘prezentacija’), *bica* (‘biceps’), *trica* (‘triceps’), *profa* (‘profesorica’), *prija* (‘prijateljica’), *duksa* (‘dukserica’), *ceda* (‘Cedevita’), *slaja* (‘sladoled’), *sića* (‘sitniš’), *sendva* (‘sendvič’), *hića* (‘hitno’), *de-*

pra ('depresija'), *sponza* ('sponzoruša'), *maja* ('majica'), *tropa* ('trepavica'), *depra* ('depresija'), *brija* ('ljubljenje'), *benza*¹⁷ ('benzinska postaja').

U množini se javljaju primjeri *paje* ('patike'), *špige* ('špigete, vezice'), *sluše* ('slušalice'), zbirne imenice *cvaje*, *cvike* ('naočale'), *repe* ('repeticije') te *Ploke* (Plokita'), *Proke* ('Prokurative'), *Puje* ('Pujanke') za splitske četvrti i poznata mjesta.

Skraćivanje sufiksom *-ka*

Sufiks *-ka* u splitskome govoru mladih vrlo je plodan sufiks te ima više funkcija, pa zauzima visoko mjesto u tvorbi izraza za pojedina događanja: *svirka*, *dremka*, ali i pojedine predmete poput: *telka* ('televizija'), *zurka* ('frizura'), *zeka* ('zezancija'), *prika* ('prijatelj'). Naizgled sasvim bezbojan kao standardni tvorbeni mehanizam za derivaciju imenica ženskoga roda, on pri dubljoj analizi otkriva skrivene jezične mogućnosti u tvorbi riječi (Bugarski, 2003: 49–50). Babić (2002: 279) ističe da je u razgovornome jeziku vrlo proširena tvorba sufiksom *-ka* od prezimena s oznakom ženskih osoba istoga prezimena, prvenstveno udanih. Upotrebljavaju se kad se govori o osobama koje nisu nazočne, a ako jesu, tada takva izvedenica ima negativnu konotaciju¹⁸. Stoga su i među mladima učestali nadimci ženskih osoba poput *Radićka*, *Bilićka*, *Jurićka* i sl.

5.4.4. Tvorba skraćenica i rezanje

Velik broj skraćenica u suvremenome govoru mladih rezultat je različitih društvenih i komunikacijskih okolnosti koje su stvorili potreba za ekonomičnošću u jeziku, masovna kultura i kolokvijalni izraz. Pojavom društvenih mreža, pametnih telefona i prelaskom razgovornoga diskursa s usmenoga plana dijelom i na pisani (WhatsApp, Viber, SMS, forumi) doveli su do toga da neformalna komunikacija svoje zakonitosti preslikava i na pisanu. Tako je brisanje granica između usmene i pisane komunikacije (Mikić Čolić, 2021: 144) dovelo i do velika broja skraćenica u suvremenome govoru. Osim skraćivanja, u takvoj se komunikaciji javlja i rezanje, odnosno često nasumično¹⁹ odbacivanje fonološkoga materijala.

¹⁷ Iako je riječ o višechlanome izrazu *benzinska postaja*, oblik *benza* nastao je od skraćenoga oblika *benzinska* za *benzinsku postaju*, koji se upotrebljava u Splitu i među mladom i među starijom populacijom.

¹⁸ S obzirom na to da su ispitanici mahom studenti, pri ispitivanju su ustvrdili da danas sufiks *-ka* nema negativan prizvuk. Naime, većinu su svojih profesorica nazivali izvedenicom prezimena i sufiksa *-ka*, no ne nužno u negativnome kontekstu.

¹⁹ Iako je teško, posebice u žargonu, pronaći uzorke po kojima se neke riječi režu, Hilpert, Saavedra i Rains (2021: 12) navode različite kategorije rezanja: *end-clipping* (*prof*

U analiziranom se korpusu najčešće bilježe primjeri skraćivanja suglasničkim uzorkom (Mikić Čolić, 2021: 144). Naime, iako se skraćivanje provodi skraćivanjem početnih slova, početnih slogova ili kombinacijom tih dvaju modela, pisani je diskurs uveo i model po kojemu se uzimaju suglasnici i od njih tvori skraćeni-ca. Na splitskome govornom području tako bilježimo: *nmg* ('ne mogu'), *vcrs* ili *včrs* ('večeras'), *ndms* ('ne da mi se'), *bzsc* ('bože sačuvaj'), *vjv* ('vjerojatno'), *vtp* ('volim te puno'), *tj* ('tjedan'), *btw* ('by the way'), *slj* ('sljedeći'), *fb* ('facebook'), *stv* ('stvarno'), *pls* ('please'), *msn* ('mislim'), *lp* ('lijep pozdrav').

Kod primjera rezanja zabilježen je tip u kojem se zadržava početni dio riječi: *ajd* ('ajde'), *ozb* ('ozbiljno'), *org* ('organizirati'), *slob* ('slobodno'), *nezz* ('ne znam'), *log* ('logično'), *sut* ('sutra'), *kol* ('kolokvij'), *zaš* ('zašto'), *pred* ('predavanje'), *pozz* ('pozdrav'), *dosl* ('doslovno'), *odg* ('odgovoriti'), *sem* ('seminar'), *uju* ('ujutro'), *prez* ('prezentacija'), *sig* ('sigurno'), *mek* ('McDonalds'), *pop* ('popodne'), *prep* ('prepisati'), *iske*, *isk*, *iskr* ('iskreno'), *ozbe* ('ozbiljno').

U splitskom je govoru zabilježeno i rezanje srednjeg dijela riječi u primjerima: *mae* ('ma je'), *neoj* ('nemoj').

5.5. ANALOŠKA TVORBA

Analoška tvorba takav je način tvorbe novih riječi pri kojem se ne prenosi izravno izraz i sadržaj osnovne riječi u tvorenicu, nego ona nastaje analogijom prema istovrsnoj tvorenici (Barić i dr., 1995: 302). Rezultati takve tvorbe, *naličnice*, nastaju po postojećemu modelu i predstavljaju zalihu potencijalnih riječi (Tafra i Košutar, 2009: 103). U splitskome govoru zabilježeni su sljedeći primjeri analoške tvorbe: *gluparije*, *gulozarije*, *splitarije* (prema *koještarija*), *zbunjoza* (prema *dubioza*), *fejsologija* (prema *psihologija/sociologija*). U hrvatskom jeziku sufix *-ijada* vrlo je čest kad se želi imenovati masovno okupljanje analogno riječi *olimpijada*, pa su se tako među studentima vrlo dobro uklopile riječi *filozofijada*, *pravnijada*, *ekonomijada* i sl. kao naziv za sportsko-edukativno okupljanje i natjecanje studenata različitih fakulteta.

6. ZAKLJUČAK

Heterogeni sustav, kakav je splitski suvremeni govor, s dijalektološkoga je stajališta jako teško opisati. Ipak, u ovome se istraživanju pokazao kao plodan sustav

< *professor*), *front-and-end-clipping* (*fridge* < *refrigerator*), *front-clipping* (*phone* < *telepho-
ne*), *middle-and-end-clipping* (*pram* < *perambulator*) i *middle-clipping* (*obstets* < *obstetrics*).

za istraživanje neologizama i suvremenih tvorbenih postupaka. Jasno, prikupljeni je korpus samo dio riječi koje splitski studenti i mladi općenito upotrebljavaju u svojemu svakodnevnome govoru, no dovoljan je da steknemo opći uvid u tvorbene smjerove u splitskome suvremenom govoru. Suvremeni oblici komuniciranja i užurbanost koju nose globalizacijski procesi dovode do prilagodbe govora upravo takvoj komunikaciji koja se sve više premješta iz prostora »licem u lice« u virtualni svijet. Slijedom toga, pretpostavilo se da će govor mladih sadržavati mnogo neologizama, potaknuti razvoj tvorbenih obrazaca kao što su stapanje ili skraćivanje, ali i jezično posuđivanje.

Istraživanje je pokazalo da je skraćivanje dominantan tvorbeni postupak, s udjelom od 54 %. Sufiksacija je pritom zastupljena u 39 % primjera, a prefiksacija i analoška tvorba prisutne su u 3 % slučajeva. Od mogućih tipova skraćivanja, najčešći je oblik skraćivanje višesložnih riječi (52 %), zatim skraćenice i rezanje (36 %), univerbizacija, odnosno skraćivanje višečlanih riječi (7 %) te stapanje, koje se pojavljuje u svega 5 % primjera skraćivanja.

Istraživanje je također potvrdilo da su vrlo zastupljeni primjeri sufiksacije te da većina tih sufiksa nosi pejorativno značenje, posebno ako je riječ o imenicama ženskoga roda (*-ača, -uša, -ulja*). Jezično je posuđivanje tema koja zaslužuje zaseban rad, no ovdje možemo samo pokazati da su umnogome zastupljeni sufiksi *-ing* i *-er*, koji se domeću stranoj osnovi, kao i postupak u kojem se stranoj glagolskoj osnovi dodaje sufiks *-ati* (*sinat, lajkat*²⁰).

Postupci skraćivanja pokazali su se iznimno zastupljenima u ovome korpusu pa se bilježe stapanja (*bebiccino, splitarije, dovidorno*), kao vrlo kreativan tvorbeni postupak, te skraćivanja višerječnih i višesložnih riječi sufiksima *-ić, -ač, -a* i *-ka*.

Dio istraživanja koji je uključio analizu pisane komunikacije među studentima pokazao je kako je skraćivanje iznimno zastupljeno, ali ne samo u pisanoj komunikaciji već i u govorenoj s primjerima poput skraćivanja sufiksom *-a* (*prija, profa, sendva*), sufiksom *-ić* (*mobić, hambić*) i sufiksom *-ka* (*prika*). Vjerujemo da će skraćivanje kao i rezanje postati sve učestaliji oblici upravo radi uštede vremena i jezične ekonomije.

²⁰ Dijalektno je obilježje splitskoga govora izostanak završnoga *-i* u infinitivnim nastavcima.

LITERATURA

- Babić, S. (2002). *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Nakladni zavod Globus.
- Badurina, L. i Kovačević, M. (2001). *Raslojavanje jezične stvarnosti*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
- Badurina, L. (2008). *Između redaka. Studije o tekstu i diskursu*. Rijeka: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Badurina, L. i Matešić, M. (2008). Riječka jezična zbilja. Urbani govor između sustava i standarda. U D. Munić (ur.). *Sveti Vid: zbornik*, 1, 111–120. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- Barić, E. i dr. (1995). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Beliaeva, N. (2019a). Blending in morphology. U P. Ackema (ur.). *Oxford Research Encyclopedia of Linguistics*, 1–22. Oxford: Oxford University Press.
- Beliaeva, N. (2019b). Blending creativity and productivity: On the issue of delimiting the boundaries of blends as a type of word formation. *Lexis: Journal in English Lexicology*, 14, 1–25.
- Bijelić, A. (2009). Razgovorni stil. *Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis*, 3, 3, 57–66.
- Bugarški, R. (2003). *Žargon: lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Crystal, D. (2004). *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Filipan Žignić, B. (2012). *O jeziku novih medija: kvare li novi mediji suvremeni jezik*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Ghasemi, H. i Jahromi, M. K. (2014). The differences between spoken and written discourses in English. *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World*, 6, 4, 147–155.
- Grbavac, J. i Grbavac, V. (2014). Pojava društvenih mreža kao globalnog komunikacijskog fenomena. *Media, culture and public relations*, 5, 2, 206–219.
- Hilpert, M., Saavedra, D. C. i Rains, J. (2021). A multivariate approach to English clippings. *Glossa. A Journal of General Linguistics*, 6, 1, 1–30.
- Horvat, M. i Ramadanović, E. (2012). O složenicama i sraslicama. *Filologija*, 58, 133–161.
- Klempić, S. (2004). Utjecaj imigracije na strukture stanovništva Splita. *Migracijske i etničke teme*, 20, 1, 70–110.
- Košutar, S. i Hržica, G. (2019). Konektori u spontanome govorenom jeziku. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 45, 1, 157–183.
- Malović, S. (2014). *Masovno komuniciranje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Marković, I. (2009). Tri nehrvatske tvorbe: infiksacija, reduplikacija, fuzija. *Rasprave Instituta za jezik i jezikoslovlje*, 35, 217–241.
- Mello, H. (2014). Methodological issues for spontaneous speech corpora compilation. *The case of C-ORAL-BRASIL. Spoken Corpora and Linguistic Studies*, 27–68.
- Mesthrie, R. i dr. (2009). *Introducing Sociolinguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Menac, A. (1996). Morfološke i tvorbene pojave u anglicizmima ruskog hipijevskog slenga. *Suvremena lingvistika*, 41/42, 1–2, 425–435.
- Mikić Čolić, A. (2015). Word formation of blends. *Mostariensia*, 19, 2, 21–36.

- Mikić Čolić, A. (2018). Tvorbeni postupci u žargonu: jezična kreativnost i/ili posuđivanje. U J. Mlikota (ur.). *Od norme do uporabe*, 1, 232–252. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Hrvatska sveučilišna naklada.
- Mikić Čolić, A. (2021). *Neologizmi u hrvatskom jeziku*. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku, Hrvatska sveučilišna naklada.
- Muhvić-Dimanovski, V. (2005). *Neologizmi – problemi teorije i primjene*. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- Nwala, M. A. i Tamunobelega, I. (2019). The Social Media and Language Use: The Case of Facebook. *Advances in Language and Literary Studies*, 10, 4, 9–13.
- Pintarić, N. (2010). Tvorbeni postupci u poljskom i hrvatskom razgovornom jeziku. *Filologija*, 55, 89–104.
- Sabljak, T. (1981). *Rječnik šatrovačkog govora*. Zagreb: Globus.
- Silić, J. i Pranjaković, I. (2005). *Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Simeon, R. (1969). *Enciklopedijski rječnik lingvističkog nazivlja*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Tafra, B. i Košutar, P. (2009). Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku. *Suvremena lingvistika*, 67, 87–107.
- Vulić, S. (2007). Odnos tvorbe riječi prema drugim granama jezikoslovlja na primjeru gradišćanskohrvatskih idioma. *Čakavska rič – polugodišnjak za proučavanje čakavske riči*, 35, 1, 85–103.

FORMATIVE PATTERNS IN MODERN SPLIT SPEECH

Summary

This paper will present the most common formation patterns among the younger population of speakers of contemporary Split speech. The research used conversational analysis methods and conducted an interview to examine formation patterns and their meanings, as well as the emphatic value of neologisms and the means of formation. The aim of the research is to observe how the younger generations participate in the creation of the contemporary Split lexicon, adapting it to urban and informal communication that today takes place orally and via social networks. Such channels necessarily require economy and creativity that the written form has not cultivated so far, and it is expected that formation processes will be more focused on merging and cutting, as well as elements of linguistic borrowing. The research confirmed that formation processes such as suffixation dominate in contemporary Split speech, but perhaps even more so examples of shortening.

Key words: *Word formation; formation methods; Split speech; youth speech.*

I MODELLI DELLA FORMAZIONE DELLE PAROLE NELL'ODIERNA PARLATA SPALATINA

Riassunto

In questo lavoro saranno presentati i modelli più frequenti di formazione delle parole nelle popolazioni più giovani di parlanti del dialetto spalatino odierno. Nella ricerca si sono utilizzati i metodi di analisi della conversazione e si è svolta un'intervista che esamina i modelli della formazione delle parole e il loro significato e il valore enfatico delle parole nuove e del mezzo della formazione. Scopo della ricerca è rilevare come le giovani generazioni partecipano alla creazione del lessico spalatino contemporaneo adattandolo alla comunicazione urbana e informale che oggi si svolge oralmente e per mezzo delle reti sociali. Tali canali esigono economicità e creatività mai curate finora dalla forma scritta, e ci si aspetta che i processi di formazione si orientino maggiormente alla fusione e alla riduzione e ad elementi del prestito linguistico. La ricerca ha dimostrato che nella parlata spalatina odierna predominano processi di formazione come la suffissazione ma anche esempi di abbreviazione.

Parole chiave: *formazione delle parole; modalità di formazione; parlata spalatina; parlata giovanile.*

Podatci o autoricama

Dr. sc. Tanja Brešan Ančić izvanredna je profesorica zaposlena na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Splitu na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost. Područja su njezina nastavnoga i znanstvenoga rada: suvremeni standardni jezik, morfologija i sintaksa hrvatskoga jezika te recentna povijest hrvatskoga jezika i Kraljevine Dalmacije.

E-adresa: bresant@ffst.hr

Klara Žaja studentica je dvopredmetnoga diplomskoga sveučilišnog studija *Hrvatski jezik i književnost* te *Talijanski jezik i književnost* na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Splitu, gdje je također pohađala i završila preddiplomsku razinu studija.

E-adresa: kzaja@ffst.hr